

Стипендії поби́рало то́рік 1172 учеників з краєвого фонду в загальній сумі 168.800 кор., 469 учеників з державного фонду в загальній сумі 32.000 К.

Іспит кваліфікаційний до народних шкіл зда́ло то́рік: 183 кандидатів і 337 кандидаток; репробовано 38 кандидатів і 50 кандидаток. Іспит до ви́дільових шкіл зда́ло 37 кандидатів і 58 кандидаток, а репробовано 12 кандидатів і 4 кандидатки. Про викладовий язик, з яким іспит зда́вано чи зда́но, у звіті нема згадки. За те зазначено се при іспитах з ручних жіночих робіт. І так іспит то́й з язиком викладовим польським зда́ло 142 кандидаток, а з польським і руским язиком викладовим 105 кандидаток; одну кандидатку репробовано. Вкінці зда́ло іспит до Фребльовских огоро́дів 78 учениць Фребльовского ку́реу і 10 екстерністок, а одну екстерністку репробовано.

Жадаємо рускої гімназії в Яворові.

Від о. Юрія Кміта, сьвященика в Яворові, дістали ми отсе письмо до оголошеня в нашій часописи:

Яко член вічевого комітету, вибраного для підмоги громадській радї в заходах коло основаня рускої гімназії в Яворові почувую ся до обовязку подати до публичної відомості, що зроблено в тій справі.

По полаго́дженю всяких формальностей була дня 19. липня с. р. депутація з міста Яворова (Мясюк, заступник бурмістра, бо бурмістр п. Гібль був неприсутний радні: Ангельский, Борис і Сем, а з вічевого комітету о. Кміт) у графа Івана Шептицкого; депутація вручила п. Шептицкому, яко послови з Яворова, таку петицію до Сойму:

Високий Сойме!

„На засіда́нню громадської ради міста Яворова дня 24. січня 1902 р. по представленю відповідного внесеня магістратом і по основному ви́ясненню справи п. бурмістром рада по довшій дискусії ухвалила одноголосно поза́ходити ся у ви́сших властей, щоб основано в тутешньому місті середню школу, а хоча́чи прискорити здійсненє сеї справи, ухвалила міська рада, що громада міста Яворова зобовязуєть ся жертвувати на сю ціль льокаль, сьвітло, опал і обелугу, а заразом ухвалила міська рада просити повітовий ви́діл і повітову раду, як найприхильнійше поперти сю справу і зі свого боку причинити ся якимсь датком на сю школу. Ухвалу громадської ради вповні одобрило ві́че, скликане магістратом дня 4. цьвітня 1902 року. Ві́че заяви́ло ся як найгорячі́йше за гімназію з рускою мовою викладовою і зобовязало ся понести навіть найбільші видатки, щоб лише придбати для себе сю гімназію.

„Відповідно отже до сьої ухвали ради і до резолюцій ві́ча громада подає Високому Соймови свою просьбу до як найскорі́йшого полаго́дження і до предложеня прихильної ухвали з відповідним внесенєм Високому ц. к. Правительству на основанє рускої гімназії в місті Яворові з початком нового шкільного року.

„На умотивованє свого жаданя наводить громада отсе:

„Численного населеня яворівського повіту (загальне число душ: 77,385,— з того греко-католиків 61,675, римо-кат. 8,178, жидів 6,523; з того таких, що мають вписану в конскрипції говірну, домашню руску мову, в: 62,907, польску 8,787, німецку 5,657) не може прокормити цуста, лиха, піскова ріля, а до того у нас ще й такої бракує при збільшенім числі людности, мешканцї-ж міста (загальне число: 10,048; з того греко-кат. 6,184, римо-кат. 1,005, вірмен 1, авісбурського віроісповіданя 7, жидів 2,851) не в спроможні вижити зі слабого промыслу, що доперва в в починах, в самому завязку, тим то населенє мусить конче шукати средств для свого вєтвованя в школї, мусить шукати кусника хлїба в науцї. Місто надїяло ся підмоги з війска (кіннотв); поробило значні видатки, одначе з того не мав ніякої користи. Не дивинця отже, що місто Яворів і яворівський повіт з остатного тягнуть ся і посилають значне число учеників до гімназий по чужих містах, як от до Львова, Перемишля, Ярослава і иньших. А треба знати, що се звязане з величезними коштами з огляду на утруднену комунїкацію. Яворів в в дуже великому віддаленю від залізничних стаций і в дуже великому віддаленю від міст, що мають гімназії. Давати дїти до школи в таку далечину можуть тільки за сїбнїйші родичі. Коли школа егане на місци, тоді кождий, навіть найбіднїйший, зможе посилати туди сина, аби лише хлопець показував які такі таланти. Гімназия отворить нове поле до прожитку й до зарібку. Віче добре зрозуміло вагу основаня гімназії, коли зважило ся поносити више зазначені видатки, бо се буде немов би вивїнуванєм многих і многих дїтий. Фреквенция учеників буде незвичайно велика. Самий Яворів достатчїть вельми значну скількість учеників, як се видко зі шкільного показчика тутешного міста за сей рік:

1) Мужеска видїлова школа:

Кляса:	греко кат. (Русинів)	римо-кат. (Поляків)	Жидів
I. народ.	15	18	83
II. „	25	9	41
III. „	66	17	34
IV. „	63	18	34
I. видїл.	23	13	9
II. „	21	10	5
III. „	18	7	5
Разом	230	93	211

2) В ново-основаній рускій мішаній чотироклясовій школї, що вєтвувє доперва перший рік в учеників Русинів 70; в мішаній одно- і дво-клясовій в понад 152 ученики, між тими 3 Поляки і 1 Жид. — Вже ся скількість учеників у самому Яворові в достаточним, оправданим доказом про потребу основаня рускої гімназії, а щож доперва геворити про цілий яворівський повіт і сусїдні повіти? Відтак Яворів в числений постановою з дня 13. III. 1889 р. до трицятьох великих міст у Галичинї, що з малими виїмками мають вже у себе виші наукові заклади, а майже всі вони в в користнїйших условинах, ніж Яворів, бодай з комунїкаційного і материяльного боку. Основанє рускої гімназії в Яворові буде важним чинником у культурно-освітнім та материяльнім розвитку для самого міста, для цілого дуже чисельного яворівського округа і для иньших сусїдних повітів, що в заселені збитою масою руского народу. Рїшаючі чинники повинні прийти з підмогою величким змаганням міста Яворова, повинні здійснити як найскорше

все те, що може поліпшити нужденне його ествовање, повинні сповнити все те, що може допровадити наше місто до культурних вершин. А до того завважаємо, що рішаючі влади повинні ще й тому се вчинити як найскорійше, що півчверта міліона Русинів має лише чотири гімназії, а таке маленьке число чейже не може вдоволити, навіть в часті, національно культурним потребам руского народа, що двигает на своїх плечах величезні державні данини і повинности. З основанем рускої гімназії в Яворові буде сповнене здавна безуспішно повторюване домагане Русинів, щоб засновувано рускі гімназії не лише там, де вже є польські, але й там, де ще нема польської гімназії, а де тому відповідає переважна більшість населення одного народа, як от в Яворові; таким робом усталаб ся рязяча не правильність і притихлиб справедливі наріканя руского народа.

„З тих усіх причин ще раз зазначаємо наше жадане основаня рускої гімназії, в Яворові, — що є освітньо-культурним постулятом цілої яворівської суспільности, а головно міста Яворова, що зобовязало ся до великих жертв, щоб лише придбати гімназію. Громада отже вносить:

„Сойм зволить ухвалити:

„Взиваєть ся ц. к. правительство, аби як найскорійше, вже з початком нового шкільного року, основано руску гімназію в Яворові“.

„Яворів 13. червня 1902“. — Підписи.

Само собою розумієть ся, що цілий руский народ, а головно його заступники послі повинні пильно глядіти тепер за ходом сеї справи, повинні разом з усею нашою суспільністю змусити відповідні чинники зійти з тої дороги, якою ходять при основуваню рускої гімназії в Станіславові; не треба допустити, щоб вони гасили се сьвітло, яке хочуть засьвітити для себе і для своїх потомків найнижші верстви, що зважили ся жертвувати навіть остатний гріш на се сьвітло. Се не забаганки поодиноких із інтелігенції — (наша тутешна інтелігенція на жаль відчужила ся вповні від сего діла, вона мабуть жде, щоб депутация із міщаньства та селяньства прийшла молити, благодіти її, щоб і вона була ласкава проговорити яке слівце в тій справі... чи воно мудро і чесно, скажіть собі самі в очі, панове) — се постуляти сих, що двигают на своїх плечах найбільші державні і краєві тягарі. Міщаньство заявило, що не спічне, доки не буде мати в себе гімназії; треба отже, аби ціла наша суспільність підпомагала яворівське міщаньство в его просьвітньо-культурних змаганнях.

Ю. Кміт.